

Leontij Woytowycz

Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki

Lew Daniłowicz i walka o tron krakowski w ostatniej ćwierci XIII wieku

Relacje pomiędzy Księstwem Halicko-Wołyńskim a księstwami polskimi na przełomie XIII i XIV wieku nie zostały w literaturze wystarczająco omówione. Badacze przedstawiają je zwykle stronniczo i niezupełnie poprawnie, często nie zwracając uwagi na źródła¹. Dotyczy to zwłaszcza postaci księcia Lwa Daniłowicza i jego udziału w walce o tron krakowski. Nawet w monografii poświęconej krakowskiej księżnej Kindze, a zatem siostrze żony Lwa, książę ten wspomniany został tylko raz². Przeanalizujemy więc szczegółowo kwestię zaangażowania Lwa Daniłowicza w walkę o tron krakowski.

Po 2 czerwca 1247 roku na zamku Zwoleń — stolicy komitatu Królestwa Węgierskiego (dziś: Słowacja) — w obecności węgierskiego króla Beli IV i księcia halicko-wołyńskiego Daniela Romanowicza, metropolita kijowski Cyryl II udzielił ślubu Lwu Daniłowiczowi i Konstancji, córce Beli IV³. Nieco wcześniej, w 1239 roku, starsza siostra Konstancji Kinga (Kunegunda) (1234—1292) została wydana za księcia sandomierskiego Bolesława, syna Leszka Białego, który w 1243 roku przejął rządy w Krakowie⁴. Księżna złożyła śluby czystości, nie utrzymywała zatem z mężem kontaktów seksualnych. Pomimo tej wstrzemięźliwości miała znaczny wpływ na politykę oraz na męża. Utrzymywała dobre stosunki z siostrami, sprzyjała zacieśnieniu sojuszu Bolesława Wstydlivego z Lwem Daniłowiczem, a także bywała na dworze szwagra i sio-

¹ K. Myśliński: *Polska a księstwo Halicko-Włodzimierskie na przełomie XIII i XIV wieku*. W: *Halytsko-Wołyńska derżawa: peredumowy, wynykennnja, istorija, kultura, tradytsiji*. Lwów 1993, s. 7—8.

² B. Kowalska: *Święta Kinga: rzeczywistość i legenda*. Kraków 2008, s. 229.

³ L. Woytowycz: *Kniaz Lew Danyłowycz*. Lwów 2012, s. 34—37.

⁴ O. Balzer: *Genealogia Piastów*. Kraków 2005, s. 489—490.

stry, o czym wspomina *Żywot świętej Kingi*⁵. Pod wpływem Kingi jedna z córek Lwa Daniłowicza i Konstancji — Światosława — wstąpiła nawet do zakonu klarysek w Starym Sączu⁶, gdzie przebywała aż do śmierci (zmarła w 1302 roku)⁷. Sama Konstancja również dawała posłuch radom siostry, która skłaniała ją do okazywania cnót chrześcijańskich, w szczególności chorem i pokrzywdzonym przebywającym na jej dworze we Lwowie⁸. Konstancja odwiedzała także siostrę w jej klasztorze w Starym Sączu, gdzie zapewne uczyła mniszki śpiewu⁹. Prawdopodobnie podczas wyprawy chana Telebugi w zimie 1287—1288 Konstancja wraz z Kingą znalazły schronienie właśnie w tym klasztorze¹⁰.

Po 6 grudnia 1279 roku zmarł krakowski książę Bolesław Wstydlivy¹¹ — bezpotomnie, co było konsekwencją przestrzegania przez niego „ślubów czystości”. W 1273 roku wyznaczył on na dziedzica swego ciotecznego bratanika — księcia sieradzkiego Leszka Czarnego. Wywołało to jednak sprzeciw innych książąt oraz części możnych, którzy z kolei poparli pretensje księcia opolskiego Władysława¹². Rozpoczęła się zatem rywalizacja o tron krakowski, gdyż kandydatura Leszka Czarnego nie cieszyła się jednomyślnym poparciem ze strony rycerstwa, niemniej wydawał się on mieć zdecydowaną przewagę. Niespodziewanym kontrkandydatem okazał się Lew Daniłowicz — ówczesny suzeren Królestwa Rusi, czyli państwa halicko-wołyńskiego¹³.

Niewątpliwie Lew Daniłowicz zorientowany był w sytuacji księstwa krakowsko-sandomierskiego. Liczył zapewne na wsparcie książąt wołyńskich, chana Nogaja — faktycznego władcy stepów czarnomorskich i dolnego Dunaju, części polskich elit oraz książąt mazowieckich: Konrada i Bolesława, synów Siemowita, swojego zięcia księcia bytomskiego Kazimierza Władysławowicza, jego brata księcia opolskiego Bolesława, a także Czechów¹⁴. Lew jako mąż Konstancji miał prawo starać się o tron krakowski i niewątpliwie warto było nadarzającą się sposobność wykorzystać. W wypadku udanego zakoń-

⁵ Patrz: L. Woytowycz: *De bula stolytsja Lewa Danyłowycza? (Dżereloznawczyj aspekt problemy)*. W: *Do dżerel. Zbirnyk naukowych prats na poszanu Oleha Kupczynskoho z nahody joho 70-ricczia*. T. 1. Kyjw—Lwiv 2004, s. 712—720.

⁶ Zob. C. Niezgodą: *Błogosławiona Salomea Piastówna*. Kraków 1996, s. 223.

⁷ I. Linniczenko: *Izwestija o wzaimootnoszenii Rossii i Polszy*. W: „Zapiski un-ta sw. Władimira”. T. 9. Kiew 1882, s. 223; D. Dąbrowski: *Rodowód Romanowiczów książąt halicko-wołyńskich*. Poznań—Wrocław 2002, s. 226—230.

⁸ *Vita et miracula sanctae Kingae ducissae Cracoviensis*. Wyd. W. Kętrzyński. W: MPH, T. 4, s. 684, 716.

⁹ Tamże, s. 716.

¹⁰ J. Długosz: *Vita beatae Kunegundis*. W: Joannis Dlugosii Senioris: *Opera omnia*. Wyd. A. Przezdziecki. T. 1. Cracoviae 1887, s. 269.

¹¹ O. Balzer: *Genealogia Piastów...*, s. 489—490.

¹² H. Samsonowicz: *Leszek Czarny*. W: *Poczet królów i książąt polskich*. Warszawa 1980, s. 198.

¹³ *Kronika Dzierzwy*. Wyd. K. Pawłowski. W: MPHn. T. 15. Kraków 2013, s. 83.

¹⁴ K. Jasiński: *Rodowód Piastów śląskich*. Kraków 2007, s. 517—520.

czenia walki Daniłowicz stałby się ważnym monarchą w Europie Środkowo-Wschodniej. Można przypuszczać, że wówczas sytuacja wróciłaby do *status quo ante*, w związku ze zgonem czeskiego króla Przemysła Ottokara II, który był sojusznikiem Lwa Daniłowicza i Bolesława Wstydliwego. Możliwie też, że książę halicki dążył do kontynuowania polityki ojca i uwolnienia się od opieki mongolskiej. W realizacji takiego planu pomogłoby mu niewątpliwie przejęcie tronu krakowskiego. Do takich wniosków skłania fakt ślubu jego syna, księcia chełmskiego Jurija, z córką Jarosława Jarosławowicza, księcia twerskiego i wielkiego księcia włodzimierskiego¹⁵. Brat panny młodej — Światosław Jarosławowicz, dzierżył księstwo twerskie i również pretendował do pierwszeństwa na Rusi północno-wschodniej.

W moim przekonaniu szczególnie ważną rolę w walce o tron krakowski odegrał fakt, że księżna-wdowa Kinga popierała kandydaturę swojego szwagra Lwa Daniłowicza, czego konsekwencją było popsucie jej relacji z Leszkiem Czarnym. W wyniku tego sporu w 1284 roku została ona zmuszona najpierw do rezygnacji z kasztelanii bieckiej i korczyńskiej, a następnie 24 kwietnia 1289 roku do wstąpienia do klasztoru Klarysek w Starym Sączu¹⁶.

Największymi jednak przeciwnikami planów księcia halickiego byli nie Leszek Czarny i jego węgierski sojusznik król Władysław IV, ale bracia Lwa Daniłowicza: Wołodymyr Wasylkowicz i Mściśław Daniłowicz. Książęta wołyńscy bardzo źle znosili dominację starszego brata. Na efekty takiej sytuacji nie trzeba było długo czekać. Na początku 1280 roku przybyło do siedziby Nogaja w Isakczu poselstwo Lwa Daniłowicza z prośbą o pomoc w antypolskiej kampanii¹⁷. Nogaj, któremu pomysł ten najwyraźniej przypadł do gustu, zorganizował wojsko na czele z emirami: Konczakiem, Kezejem i Kubotakiem, które razem z oddziałami halicko-wołyńskimi wyruszyło na Kraków¹⁸. Do decydującej bitwy doszło 23 lutego 1280 roku pod Goźlicami, niedaleko rzeki Koprzywnicy za Sandomierzem¹⁹. Na czele wojska polskiego, złożonego

¹⁵ *Ipatiewskaja letopisj*. W: *Polnoje sobranije ruskich letopisiej*. T. 2. Sankt Peterburg 1908, s. 884.

¹⁶ Zob.: M. Homza: *Sytuacja polityczna Spisza do początków XIV w.* W: *Historia scepussii*. Vol. 1. Bratislava—Kraków 2009, s. 166—167; P. Żmudzki: *Studium podzielonego Królestwa. Książę Leszek Czarny*. Warszawa 2000, s. 310—318; A. Rutkowska-Plachcińska: *Sąddecka w XIII i XIV wieku*. Wrocław 1961, s. 126—129; M. Barański: *Dominiun sądeckie: od książęckiego okręgu grodowego do majątku klasztoru klarysek sądeckich*. Warszawa 1992, s. 5, 15—63, 80, 82, 103—104; Z. Kozłowska-Budkowa: *Kunegunda*. W: PSB, T. 16, s. 186.

¹⁷ J.W. Seleznew: *Nogaj — półководiec i politik Zolotoj Ordy*. W: Nowik: *Sbornik naucznych rabot aspirantow i studentow istoriczeskogo fakulteta Woroneżskiego gosudarstwenno-go uniwersiteta*. Wyp. 3. Woroneż 2000, s. 29.

¹⁸ Tamże.

¹⁹ *Ipatiewskaja letopisj*..., s. 881—882; *Rocznik Traski*. W: MPH, T. 2, s. 847, 878; *Rocznik franciszkański krakowski*. W: MPH, T. 3, s. 50—51; S. Krakowski: *Obrona pogranicza wschodniego Małopolski za Leszka Czarnego*. W: „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego. Nauki Humanistyczno-Społeczne”. Seria 1. *Historia*, z. 15. Łódź 1960, s. 89—105.

jedynie z 600 rycerzy, stali palatyn krakowski Piotr i palatyn sandomierski Janusz²⁰. Starcie zakończyło się klęską armii Lwa Daniłowicza, której możliwą przyczyną była ucieczka książąt wołyńskich z pola bitwy²¹. Wojsko księcia halickiego wycofało się aż do Lwowa, Leszek Czarny zaś rozpoczął kontr-ofensywę. W rezultacie, w marcu 1280 roku zdobył i zniszczył Przeworsk, a następnie wyruszył w kierunku Brześcia²². Próba zdobycia miasta jednak nie powiodła się na skutek wtargnięcia na Lubelszczyznę sojuszników Lwa Daniłowicza — Jaćwingów²³. Wojsko Leszka Czarnego zdołało ich jednak pokonać i zmusić do wycofania się aż za rzekę Narew²⁴. Na początku 1281 roku Leszek Czarny odparł z kolei atak wojska mongolskiego, które wsparło Lwa Daniłowicza²⁵. Uskrzydłony zwycięstwem książę krakowski dążył do rozprawienia się z polskimi sojusznikami Daniłowicza. W 1282 roku podburzył młodszego z książąt mazowieckich: księcia płockiego Bolesława Siemowitowicza, by ten wystąpił przeciw swemu starszemu bratu, a mianowicie księciu czerskiemu Konradowi. Lew Daniłowicz natychmiast wysłał z pomocą Konradowi Siemowitowiczowi wojsko, na czele którego stanęli książę słonimski Wasylko Romanowicz i książę chełmski Jurij Lwowicz²⁶. Wsparcie to umożliwiło księciu czerskiemu utrzymanie swoich pozycji na Mazowszu. Dalsza pomoc mazowieckiemu sojusznikowi okazała się jednak niemożliwa ze względu na zaangażowanie się Lwa Daniłowicza w wojnę z królem węgierskim i księciem krakowskim. W trakcie wyprawy księcia halickiego na Węgry, w lutym 1285 roku, Bolesław Siemowitowicz, wykorzystując moment nieobecności księcia, spustoszył okolice Szczekarzewa. W odpowiedzi Lew Daniłowicz, wracając z Węgier, połączył siły z wołyńskimi wojskami, na czele których stał książę słonimski Wasylko Romanowicz, i napadł na ziemie księcia płockiego, docierając aż do Wyszogrodu. Z kolei sojusznik Daniłowicza, książę czerski Konrad, wtargnął na ziemie sandomierską i krakowską, dochodząc aż do samego Krakowa, gdzie mieszczenie, utrzymawszy Wawel, zaczęli śpiesznie fortyfikować mury miejskie²⁷. W tej wojnie księcia halickiego wsparli także Litwini, którzy

²⁰ *Kronika Dzierzwy...*, s. 83.

²¹ *Ipatiewskaja letopisj...*, s. 894—895; P. Żmudzki: *Studium podzielonego Królestwa...*, s. 454—457; B. Grekow, A. Jakubowski: *Złota Orda i jej upadek*. Warszawa 1953, s. 79—80; M. Buliński: *Monografia miasta Sandomierza*. Warszawa 1879, s. 44—45; J. Kurtyka: *Tęczyńscy. Studium z dziejów polskiej elity możnowładczej w średniowieczu*. Kraków 1997, s. 96.

²² *Ipatiewskaja letopisj...*, s. 872.

²³ Tamże, s. 889—890.

²⁴ *Kronika Dzierzwy...*, s. 83; B. Włodarski: *Problem jaćwiecki w stosunkach polsko-ruskich*. Zap. Hist. 1958, T. 24.

²⁵ *Kronika Dzierzwy...*, s. 83; P. Jackson: *Mongolowie i Zachód. Podbój Azji i Europy, tajemnice najazdów na Polskę, imperium Tamerlana*. Przeł. A. Kozanecka. Warszawa 2007, s. 251.

²⁶ *Ipatiewskaja letopisj...*, s. 882—887.

²⁷ *Kronika Dzierzwy...*, s. 85.

spustoszyli Lubelszczyznę²⁸. Bronisław Włodarski słusznie interpretował wydarzenia z 1285 roku jako wielką wojnę Leszka Czarnego z Romanowiczami²⁹. Była to bowiem kontynuacja walki o tron krakowski.

Lew Daniłowicz, pozyskawszy dla swego pomysłu Nogaja, szukał teraz poparcia również u władcy Złotej Ordy — Telebugi. Próby pozyskania Telebugi zakończyły się powodzeniem, a ich efektem była wyprawa na Polskę, zorganizowana jesienią 1287 roku. To nie był bowiem zwykły najazd, ale wielka wyprawa, na której czele stał sam chan. Jednak wciągnięty do wojny Telebuga starał się jednocześnie uwolnić od zwierzchnictwa potężnego chana Nogaja. W tym celu potrzebował sukcesu w polityce zagranicznej, który podniósłby jego autorytet. Takim sukcesem mogło być przekształcenie węgierskich i polskich władców w zwykłych ordyńskich hołdowników. Telebudze chodziło także o to, ażeby ci nie zostali hołdownikami Nogaja, jak bułgarscy czy serbscy władcy³⁰. Postanowił więc — jak można przypuszczać — wcielić swój plan w życie. Z chanem Telebugą ruszyli jego kuzyn Alkuj, książęta czernihowscy i inni ruscy władcy udziałni. Również Nogaj otrzymał nakaz dołączenia do wojska chana. Najkrótsza droga do Krakowa wiodła przez Przemyśl, więc to właśnie w tym kierunku ruszyło wojsko Nogaja, minąwszy ziemię halicką i przemyską. Tymczasem Telebuga z niewiadomych przyczyn poprowadził swoje wojsko przez Wołyń — drogą Batu z 1240 roku³¹.

Wydaje się, że Telebuga był jawnie niezadowolony z bliskich kontaktów Lwa Daniłowicza oraz jego braci z Nogajem („była między nimi niechęć duża”³²). Z przebiegu dalszych wydarzeń można bowiem wywnioskować, że chan zdecydowany był uczynić wołyńskich książąt swoimi bezpośrednimi hołdownikami i rozerwać ich związek zarówno z Lwem, jak i z Nogajem, ażeby osłabić obu. Możliwe, że taki zamiar zrodził się już w czasie samej wyprawy. Jakże natomiast były jego plany wobec ziem polskich i czy zamierzał udzielić pomocy Lwu w zdobyciu tronu krakowskiego, trudno powiedzieć — najpewniej nie. Najprawdopodobniej liczył on na to, że książęta polscy zostaną jego poddanymi. W takiej bowiem sytuacji wpływy Złotej Ordy przesunęłyby się dalej na zachód. Natomiast w nowym układzie sił państwu węgierskiemu oraz księstwom polskim przypadłaby rola, jaką dotąd odgrywali książęta halicko-włodzimierscy, a zatem państw o ograniczonej suwerenności. Książęta ruscy zostaliby zaś bezpośrednio włączeni do systemu ordyńskiego. Jed-

²⁸ *Ipatiewskaja letopisj...*, s. 888—889.

²⁹ B. Włodarski: *Polska i Ruś 1194—1340*. Warszawa 1966, s. 202—205.

³⁰ P. Żmudzki: *Studium podzielonego Królestwa...*, s. 454—457; B. Grekow, A. Jakubowski: *Złota Orda i jej upadek...*, s. 79—80.

³¹ B. Grekow, A. Jakubowski: *Złota Orda i jej upadek...*, s. 79—80.

³² „[...] больше межи има нелюбовье велико” — *Ipatiewskaja letopisj...*, s. 892. Jeśli nie zaznaczono inaczej, cytaty z tekstów obcojęzycznych podano w tłumaczeniu własnym.

nocześnie miałoby to pozbawić Nogaja jakiegokolwiek wpływu na książąt halicko-włodzimierskich³³.

Prowadząc więc wojsko na ziemie polskie przez Wołyń, Telebuga rozpoczął wcielanie w życie swojego planu. Książęta ruscy zmuszeni byli kolejno przyjmować władcę Złotej Ordy, obawiając się równocześnie skutków tych audiencji. Na Goryniu pierwszy powitał chana książę łucki Mściśław Daniłowicz, „z piciem i z darami”, następnie, w okolicach Przemyśla, na chana czekał książę włodzimierski Wołodymyr Wasylkowicz³⁴. Jako ostatni Telebugę przyjmował z honorami Lew na buskim polu (w pobliżu Buska). Możliwe, że książę halicki czekał na wojsko ordyńskie na swoich ziemiach, spodziewając się marszu przez Przemyśl na ziemie Leszka Czarnego. 7 grudnia 1287 roku Telebuga dotarł jeszcze do Włodzimierza, gdzie według wołyńskiego rocznika ordynicy „gwałt duży czynili w mieście i obrabowali towarów nieobliczalną ilość i konie”³⁵. Czy ten przekaz jest wiarygodny? Z jednej strony chan szedł przeciw na Polskę, a rujnowanie ziemi, z której płynęły daniny, nie leżało w zwyczaju ordynców. Z drugiej strony w owych czasach zachowanie wojska, nawet w trakcie wypraw w obrębie własnego państwa, pozostawiało wiele do życzenia.

Z Wołynia chan wraz z książętami ruskimi ruszył na Polskę. Przy okazji opisu tych wydarzeń, rocznikarz wołyński zaakcentował: „Lew książę z synem swoim Jurijem, a Mściśław ze swoją drużyną, a Wołodymyr ze swoją drużyną”³⁶. Jest zatem oczywiste, że Telebuga uczynił książąt swoimi bezpośrednimi hołdownikami, zlikwidowawszy ich zależność od Nogaja, a jednocześnie dominację Lwa Daniłowicza nad braćmi. W wyprawie wojska halickie i wołyńskie działały oddzielnie i zapewne na różnych obszarach. Symptomatyczne jest, że we wspomnianym tekście Mściśław po raz pierwszy został wymieniony przed Wołodymyrem, ponadto Mściśław jako pierwszy powitał władcę ordyńskiego na Goryniu „z piciem i z darami”³⁷, chan Telebuga zaś nie spłądował księstwa łuckiego, podczas gdy na ziemiach księstwa włodzimierskiego ordynicy zachowywali się bardzo zuchwale. Trudno powiedzieć, co spowodowało takie zachowanie chana Złotej Ordy: czy Telebuga zdecydował się poskromić silniejszych Romanowiczów i zupełnie zakończyć ich relacje z Nogajem?; czy Mściśław Daniłowicz, skorzystawszy z możliwości kontaktu

³³ P. Żmudzki: *Studium podzielonego Królestwa...*, s. 454—457; B. Grekow, A. Jakubowski: *Złota Orda i jej upadek...*, s. 79—80; M. Buliński: *Monografia miasta Sandomierza...*, s. 44—45.

³⁴ „[...] баше межи има нелюбовье велико” — *Ipatiewskaja letopisj...*, s. 892.

³⁵ „[...] насилье велико творахоу в городѣ и пограбиша товара бещисленое множество и конии” — tamże, s. 892—893.

³⁶ „Левъ князь со сѣмъ свой Юрьемъ. а Мьстиславъ со своею ратью. а Володимѣрь со своею ратью” — tamże, s. 893.

³⁷ „[...] с питьемъ и с дары” — tamże, s. 892.

z Telebugą, uzyskał łaskę chana?; czy wreszcie chan, zamierzając oddać Kraków Lwu Daniłowiczowi, zamierzał odebrać księciu Wołyn i prowokował konflikt między braćmi, wiedząc o nieprzychylnym stosunku młodszego do starszego? Prawdopodobnie obaj książęta wołyńscy w rozmowie z Telebugą, pod nieobecność Lwa Daniłowicza, skarżyli się na swego starszego brata, a także na Nogaję, i sami wyrazili chęć przebywania bezpośrednio pod opieką władcy Złotej Ordy. Telebuga zaś od razu zaaprobował ich prośbę, która odpowiadała jego planom³⁸.

Wojska Telebugi i Romanowiczów podeszły pod Zawichost z zamiarem przekroczenia Wisły, jednakże ta nie była wystarczająco zamrznięta. W związku z tym armia ruszyła w kierunku Sandomierza, by tam spróbować przeprawić się przez rzekę. Jednocześnie ciężko chorego Wołodymyra Wasylkowicza chan odesłał do domu. Przekroczywszy zaś Wisłę, Telebuga obległ Sandomierz, ale zdobyć miasta nie potrafił, a na szturm się nie odważył. Toteż wojska ordyńskie rozeszły się po polskich ziemiach i zaczęły je plądrować³⁹.

W czasie gdy Telebuga działał razem z wołyńskimi książętami, Nogaj 6 grudnia wtargnął na ziemie polskie⁴⁰, 24 grudnia dotarł pod Kraków i rozpoczął oblężenie. Polacy jednak zdołali obronić stolicę i w pierwszych dniach stycznia 1288 roku zmusili wojska Nogaję do odwrotu⁴¹. Leszek Czarny, który jeszcze w trakcie oblężenia wymknął się z miasta i udał na Węgry, teraz powrócił, a w dowód uznania za waleczność w obronie stolicy zwolnił mieszczan z podatków⁴². Węgierska pomoc, na czele z baronem György, synem Szymona, w styczniu 1288 roku w okolicach Starego Sącza napotkała plądrujący Podhale pododdział mongolski i rozbiła go⁴³.

Prawdopodobną przyczyną wycofania się Nogaję, który opuścił księstwo krakowskie i nie czekając na wojsko chana, ruszył nad dolny Dunaj, były jego stosunki z Telebugą — autorzy kroniki halicko-wołyńskiej kilka razy powtórzyli informację o ich rywalizacji. Można przypuszczać, że Nogaj, dowiedziawszy się o czynach chana na Wołyniu, gdzie podporządkował sobie jego hołdowników, nie zamierzał dopuścić, aby Telebuga opuścił ziemie polskie w glorii chwały. Telebuga z kolei, kiedy dotarła do niego wiadomość, że Nogaj się od niego odwrócił, też postanowił opuścić polskie ziemie⁴⁴.

³⁸ P. Żmudski: *Studium podzielonego Królestwa...*, s. 454—457; B. Grekow, A. Jakubowski: *Złota Orda i jej upadek...*, s. 79—80.

³⁹ *Ipatiewskaja letopisj...*, s. 893—894.

⁴⁰ *Vita et miracula sanctae Kingae...*, s. 715.

⁴¹ *Rocznik Traski...*, s. 852; *Annales Posnanienses*. Ed. M. Perlbach. In: MGH S, T. 29, s. 470.

⁴² KDMK, Cz. 1, s. 4—5.

⁴³ D. Pauler: *A magyar nemzet története az Árpádházi királyok alatt*. Vol. 2. Budapest 1899, s. 398—399.

⁴⁴ *Ipatiewskaja letopisj...*, s. 894.

Ten epizod — z powodu braku źródeł — ciągle jednak pozostaje zagadką⁴⁵.

Chan Złotej Ordy, rozgniewany niepowodzeniem wyprawy, szukał zemsty na tych, którzy jego zdaniem przyczynili się do owej porażki. Dlatego właśnie jego wojsko ruszyło od razu do stolicy Lwa Daniłowicza — Lwowa. Na początku 1288 roku Telebuga przez dwa tygodnie oblegał to miasto: „I stali na lwowskiej ziemi przez dwie niedziele, karmiąc się [i] nie wojując i nie dawali ludziom wyjść do zagród. Kto zaś wyjechał z grodu, tych zabijali, a drugich imali, a innych, złupiwszy, puszczałi nago, a ci od mrozu marli, bo była zima wielce luta. I uczynili pustą waszą ziemię”⁴⁶. Z tekstu jasno wynika, że Lwa Daniłowicza przy chanie nie było. Nie zdobywszy Sandomierza, wojsko mongolsko-ruskie „zaczęło niszczyć ziemię lechicką”⁴⁷. Najwyraźniej każdy książę miał swój wyznaczony kierunek działań i Lew Daniłowicz pośpieszył spotkać się z Nogajem, a potem razem z nim wycofał się. Natomiast oblężenie Lwowa przez Telebugę świadczy o tym, że chan podejrzewał księcia halickiego o zmwowę z Nogajem. Dlaczego, mimo oblężenia miasta, nie odważył się na atak? Niewątpliwie kluczową rolę odegrały w tej sytuacji odbudowane fortyfikacje Lwowa, zniszczone w 1259 roku na rozkaz emira Burundaja. Były one na tyle potężne, że chan nie zaryzykował szturm⁴⁸.

Tymczasem sytuacja w Europie Środkowo-Wschodniej zaczęła rozwijać się bardzo dynamicznie. 30 września 1288 roku zmarł bowiem książę Leszek Czarny, który nie zostawił potomka⁴⁹. Toteż po jego śmierci walka o tron krakowski rozgorzała na nowo. W tej sytuacji Lew Daniłowicz nie mógł pozostać bierny. Wprawdzie osobiście nie mógł już pretendować do tronu, był bowiem za słaby i nie miał wystarczających podstaw do podjęcia takiej walki, zależało mu jednak na osadzeniu na tronie krakowskim swojego sojusznika. Głównymi kandydatami byli zaś: książę wrocławski Henryk IV Probus i książę płocki Bolesław II. Silniejszy z nich — książę wrocławski — ruszył do Krakowa. Kasztelan krakowski Sułek z Niedźwiedzia oddał mu Wawel, a krakowscy

⁴⁵ Zob. G. Brătianu: *Actes des notaires Gevno is de pera et de Caffa, de la fin treizieme siele (1281—1290)*. Bucarest 1927, s. 272; M.G. Safargaliew: *Raspad Zolotoj Ordy*. Saransk 1960, s. 56.

⁴⁶ „[...] и стоѣша на Львовѣ землѣ ѿ нѣли. кормачесь не воююще и не дадохуѣ ни из города выѣсти в зажитѣю кто же выѣхашеть из города ѿвы избиваша а дружини поимаша инымъ злоупотреивше поущахоу нагы а тѣи ѿ мороза изомроша зане бѣ зима люта велми и оучиниша землю поустоу” — *Ipatiewskaja letopisj...*, s. 894—895.

⁴⁷ „[...] почаша воювати землю Ладѣскоую” — tamże, s. 894.

⁴⁸ Tamże, s. 895.

⁴⁹ B. Nowacki: *Związki małżeńskie jednoczycieli państwa polskiego w drugiej połowie XIII w. na tle ich polityki prozjednoczeniowej. Rola polityczna margrabiów brandenburskich z młodszej linii askańskiej*. W: *Docendo Discimus. Studia historyczne ofiarowane Profesorowi Zbigniewowi Wielgoszowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Red. K. Kaczmarek, J. Nikodem. Poznań 2000, s. 164.

mieszczanie uznali go za swego księcia. Uważając walkę za wygraną, Henryk IV powrócił z sojusznikami do Wrocławia⁵⁰. Niespodziewanie jednak 26 lutego 1289 roku pod Siewierzem w księstwie bytomskim wojska książąt śląskich zostały rozbite przez Bolesława II i jego sprzymierzeńców — braci Leszka Czarnego: księcia kujawskiego Kazimierza i księcia sieradzkiego Władysława Łokietka. W boju tym zginął książę szprotawski Przemysław, książę opolski Bolesław trafił do niewoli, a książę legnicki Henryk Gruby ratował się ucieczką⁵¹. Po tym zwycięstwie, nie zważając na konflikt z młodszym bratem, książę czerski Konrad II poparł jego pretensje do tronu krakowskiego, a jako że Bolesław II był zięciem wielkiego księcia litewskiego Trojdena, również i Litwini poparli jego kandydaturę. Sojusznicy wkroczyli wprawdzie do Krakowa, ale nie zdołali zdobyć Wawelu⁵².

Do koalicji mazowiecko-kujawskiej dołączył także książę halicki Lew Daniłowicz: w lipcu 1289 roku wraz ze swoim wojskiem stanął pod Wawelem i próbował go szturmować⁵³. Pod koniec tego miesiąca wojska halickie spustoszyły księstwo wrocławskie Henryka Probusa — domenę nowego księcia krakowskiego⁵⁴. W pierwszej połowie sierpnia z obozu wojskowego pod Wawelem książę Lew wyruszył do Opawy na spotkanie z czeskim władcą Wacławem II, gdzie potwierdzono sojusz czesko-halicki⁵⁵. Na tym spotkaniu wśród książąt polskich, przeciwników Henryka IV Probusa, był też zięć Lwa Daniłowicza — książę bytomski Kazimierz, a także książę kujawski Władysław Łokietek⁵⁶.

⁵⁰ Z. Zielonka: *Henryk Prawy*. Katowice 1982, s. 167—168; B. Zientara: *Henryk IV Probus*. W: *Poczet królów i książąt polskich*. Warszawa 1984, s. 209—210; S. Sobaniec: *Zabiegi Henryka IV o Kraków i jego usiłowania odrodzenia królestwa*. W: *Księga pamiątkowa ku czci Profesora Oskara Haleckiego*. Warszawa 1935, s. 243—245; T. Jurek: *Księstwo Głogowskie pod rządami synów Konrada I (1273—1290)*. „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1987, T. 42, nr 3, s. 395—410; Tenże: *Henryk Probus i Henryk głogowski: stosunki wzajemne w latach 1273—1290*. „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1987, T. 42, nr 4, s. 555—570.

⁵¹ *Roczniki*, ks. 7, s. 326—328; A. Semkowicz: *Walka o monarchię 1288—1294, ustęp z dziejów piastowskich*. Kw. Hist. 1891, T. 5, s. 734—735; S. Sobaniec: *Zabiegi Henryka IV o Kraków...*, s. 243—245; T. Jurek: *Księstwo Głogowskie...*, s. 395—410; Tenże: *Henryk Probus i Henryk głogowski...*, s. 555—570; A. Barciak: *Książę Przemek ścinawski i bitwa siewierska*. W: *Nihil superfluum esse. Prace z dziejów średniowiecza ofiarowane Profesorowi J. Tęgowskiemu*. Poznań 2000, s. 280—282; T. Sadowski: *Książęta opolscy i ich państwo*. Wrocław 2001, s. 87—88.

⁵² A. Semkowicz: *Walka o monarchię...*, s. 734—735.

⁵³ *Ipatiewskaja letopisj...*, s. 935—936.

⁵⁴ Tamże, s. 936; *Rocznik cystersów henrykowskich*. W: MPH, T. 3, s. 702.

⁵⁵ *Ipatiewskaja letopisj...*, s. 936; I. Hlavaček: *Novy zimek formule Tobiasze z Bechyne*. „Československý Časopis Historický” 1958, r. 6, č. 3, s. 560.

⁵⁶ J. Tęgowski: *Zabiegi księcia kujawskiego Władysława Łokietka o tron krakowski w latach 1288—1293*. „Zapiski Kujawsko-Dobrzyńskie” 1987, T. 6: *Historia*, s. 48—49, 53—54.

Całkowicie zgadzam się z Dariuszem Dąbrowskim⁵⁷, że w Opawie uczestnicy zjazdu postanowili wspierać Władysława Łokietka jako pretendenta do tronu krakowskiego. Lew Daniłowicz zawarł z młodszym bratem swojego starego rywala Leszka Czarnego osobną umowę, wkrótce wzmocnioną ślubem Jurija (Jerzego) Lwowicza z siostrą Władysława Łokietka, który odbył się między wrześniem 1289 a 23 czerwca 1291 roku. Taka zmiana stanowiska księcia halickiego podyktowana była faktem, że duża część elity krakowskiej i większość Piastów zdecydowana była nie popierać Bolesława II, który swoim zachowaniem nie zasłużył ponadto na zaufanie księcia halickiego. Lew zakładał, że gdyby nowy książę krakowski zdołał sięgnąć po tron właśnie dzięki jego pomocy i to jemu zawdzięczał swój sukces, to taki sojusz byłby o wiele pewniejszy⁵⁸.

24 sierpnia 1289 roku Henryk IV i książę legnicki Henryk Gruby pokonali przeciwników pod murami Wawelu⁵⁹. Władysław Łokietek z trudem uciekł z Krakowa, Lew Daniłowicz zaś wycofał się aż na Ruś. Jednak walka trwała nadal: w 1289—1290 roku książę halicki razem ze sprzymierzonymi ordyńcami wyruszył na Śląsk, docierając aż do Raciborza⁶⁰. Król węgierski Władysław IV — sojusznik nowego krakowskiego księcia Henryka IV, z trwogą oczekiwał nowej inwazji hord tatarskich na swoje ziemie⁶¹. Mimo problemów w relacjach z papieżem, z niemieckim królem Rudolfem I Habsburgiem, a także z Lwem Daniłowiczem oraz jego polskimi sojusznikami Henryk IV Probus zdołał jednak utrzymać władzę dzięki pomocy książąt niemieckich, w szczególności margrabiego brandenburskiego Ottona V Długiego, którego córkę Matyldę poślubił w 1288 roku⁶².

Tymczasem 23 czerwca 1290 roku Henryk IV Probus niespodziewanie zmarł. Kronikarze austriaccy podają, że przed śmiercią książę oddał królowi Rusi ziemie i miasta⁶³. Taka informacja nie znajduje się jednak w testamen-

⁵⁷ D. Dąbrowski: *Stosunki polityczne Lwa Daniłowicza z sąsiadami zachodnimi w latach 1264—1299/1300 r.* W: *Halyczyna ta Wołyn w dobu serednowieczcia. Do 800-riczczia z dnia narodzennia Danyla Halytskoho*. Lwów 2001, s. 55; Tenże: *Rodowód Romanowiczów...*, s. 197—217.

⁵⁸ D. Dąbrowski: *Stosunki polityczne Lwa Daniłowicza z sąsiadami zachodnimi...*, s. 55.

⁵⁹ J. Tęgowski: *Zabiegi...*, s. 54—55.

⁶⁰ N. Mika: *Racibórz w obliczu najazdów tatarskich i zagrożenia wałaskiego*. Racibórz 2002, s. 50—62.

⁶¹ M. Homza: *Sytuacja polityczna Spisza...*, s. 170—171.

⁶² B. Nowacki: *Związki małżeńskie jednoczycieli państwa polskiego...*, s. 166.

⁶³ *Ottokar Österreichische Reimchronik*. Hrsg. J. Seemüller. In: „Monumenta Germaniae Historica. Deutsche Chroniken“. T. 5. Bd. 1. Hannoverae 1893, s. 284; *Österreichische Chronik von den 95 Herrschaften*. Hrsg. J. Seemüller. In: „Monumenta Germaniae Historica. Deutsche Chroniken“. T. 6. Hannoverae—Lipsae 1909, s. 138; Th. Ebendorfer: *Chronica Austriae*. Hrsg. A. Lhotsky. In: „Monumenta Germaniae Historica. Scriptores rerum Germanicarum“. Nova series. T. 13. Berlin—Zürich 1967, s. 210—211.

cie Henryka Probusa, według którego rozdzielił on swoje ziemie krewnym, zwróciwszy nawet Wacławowi II czeskiemu ziemię kłodzką⁶⁴. B. Włodarski domyślał się jednak, że Henryk Probus, po nieudanej interwencji w Krakowie w 1289 roku, odstąpił Lublin księciu Lwu Daniłowiczowi⁶⁵. Przychylając się do tej hipotezy, domysł można rozbudować i stwierdzić, że po śląskich wyprawach Daniłowicza Henryk IV Probus na krótko przed swoją śmiercią zawarł z nim porozumienie, sankcjonując zajęcie przez niego ziemi lubelskiej podczas wojny w latach 1289—1290⁶⁶. Oczywiście, w ramach rewanżu Lew Daniłowicz zrezygnował ze wsparcia innych pretendentów do tronu, uznając Henryka IV za prawowitego księcia krakowskiego. Taki kompromis był korzystny dla obu stron. Nie wiadomo jednak, kiedy została zajęta ziemia lubelska, a hipoteza Henryka Łowmiańskiego, że stało się to już po śmierci Henryka IV, ok. 1292 roku⁶⁷, pozostaje tylko domysłem.

Śmierć Henryka IV Probusa doprowadziła do wznowienia walki o tron krakowski, do którego pretensje zgłosili tym razem książę wielkopolski Przemysław II i książę opolski Bolesław I. Żaden z nich nie spotkał się z uznaniem Lwa Daniłowicza. Z jego perspektywy najlepszym kandydatem do tronu byłby Władysław Łokietek, szwagier Jurija Lwowicza. Jednakże Łokietek opanował księstwo sandomierskie, Kraków zaś zajął Przemysław II⁶⁸. Dla Przemysła natomiast o wiele ważniejsze było zjednoczenie Wielkopolski i Pomorza aniżeli tron krakowski. Toteż pod koniec listopada 1290 roku opuścił on stolicę, a parę miesięcy później porozumiał się z Wacławem II czeskim, odstupując mu Kraków⁶⁹.

Lew Daniłowicz nie miał możliwości aktywnego uczestniczenia w walce o tron krakowski. 10 czerwca 1290 roku zginął bowiem jego największy nieprzyjaciół, węgierski król Władysław Kumańczyk. Został on zasztytowany w swoim namiocie przez wodzów połowieckich: Arboza, Turtula i Kemeneusza⁷⁰ — czy to wskutek odwetu za akty antypołowieckie, przyjęte przez króla pod naciskiem baronów, czy też z polecenia barona Kopasza Borsy. Los tronu węgierskiego był zaś dla Lwa Daniłowicza zdecydowanie ważniejszy

⁶⁴ KDW, T. 2, nr 645; B. Nowacki: *Przemysław II książę wielkopolski, król Polski 1257—1296*. Poznań 1995, s. 123; A. Swieżawski: *Przemysław. Król Polski*. Warszawa 2006, s. 126—128; A. Herzig, M. Ruchniewicz: *Dzieje Ziemi Kłodzkiej*. Hamburg—Wrocław 2006.

⁶⁵ B. Włodarski: *Polska i Ruś...*, s. 217, 222.

⁶⁶ *Rocznik krakowski*. W: MPH, T. 2, s. 852.

⁶⁷ M. Hruszewskij: *Istoria Ukrainy-Rusi*. T. 3. Lwów 1905, s. 97—98; H. Łowmiański: *Początki Polski*. T. 6/2. Warszawa 1975, s. 847.

⁶⁸ T. Nowakowski: *Stosunki między Przemysławem II a Władysławem Łokietkiem w okresie walk o Kraków po śmierci Leszka Czarnego (1288—1291)*. *Rocz. Hist.* 1988, T. 54, s. 159.

⁶⁹ B. Nowacki: *Czeskie roszczenia do korony w Polsce w latach 1290—1335*. Poznań 1987, s. 42—49; Tenże: *Przemysław II...*, s. 122—127.

⁷⁰ P. Golubowski: *Polowcy w Węgrii*. Kijów 1889, s. 23.

aniżeli los tronu krakowskiego. Tymczasem papież chciał osadzić na tronie węgierskim Karola Martela — królewicza neapolitańskiego z dynastii Andegaweńskiej, syna Marii, córki Stefana V, a siostry Władysława IV. Z kolei 31 sierpnia 1290 roku niemiecki król Rudolf Habsburg przekazał Węgry jako własne lenno synowi Albrechtowi I, księciu Austrii⁷¹. Moźni węgierscy poparli jednak bratanka Beli IV — Andrzeja III, syna księcia Stefana. W efekcie, w czerwcu 1291 roku wojska nowego króla Węgier najechały Austrię. Na pomoc Węgom pospieszyły oddziały halickie Lwa Daniłowicza⁷², wsparte przez ordyńców⁷³. Wojna zakończyła się zawarciem pokoju w Hainburgu 26 sierpnia 1291 roku, a zgodnie z jego postanowieniami Albrecht I uznał Andrzeja III za króla Węgier⁷⁴. Najpewniej Andrzej III w zamian za pomoc halicką zgodził się na przyłączenie utraconych ziem zakarpackich do państwa Lwa Daniłowicza. W ówczesnej sytuacji politycznej wsparcie wojsk halicko-wołyńskich miało dla Andrzeja III większą wartość aniżeli skrawek państwa pod Karpatami. W wyniku tego porozumienia węgiersko-halicka rywalizacja z czasów Władysława IV Kumańczyka przeobraziła się w sojusz węgiersko-halicki. W tej sytuacji Lew Daniłowicz postanowił dalej wspierać Władysława Łokietka. Nieprzypadkowo nowy król węgierski Andrzej III ożenił się (po 19 sierpnia a przed 24 listopada 1290 roku) z siostrzenicą Władysława Łokietka — Fenenną, córką księcia kujawskiego Siemomysła⁷⁵.

Jednak spokój był złudny: w 1292 roku Waław II, wsparty przez książąt śląskich, najechał na księstwo sandomierskie. Władysław Łokietek, utraciwszy Sandomierz, starał się utrzymać w Sieradzu, jednak w sierpniu 1292 roku zmuszony został wraz z bratem złożyć przysięgę wierności Waławowi II czeskiemu⁷⁶. Pod Sandomierzem Władysławowi Łokietkowi pomagały z kolei oddziały tatarskie, a w wyprawie uczestniczył także syn Lwa Daniłowicza — Jurij⁷⁷. Jednak mimo udzielenia wsparcia Władysławowi Łokietkowi książęta halicko-wołyńscy otwarcie w walce nie uczestniczyli, co może sugerować ich pewne wahania.

⁷¹ H.H. Marchali: *Magyarország története az Árpádok korában 1038—1301*. Budapest 1896, s. 576—577.

⁷² *Continuatio Vindobonensis*. In: MGH S, T. 9, s. 716; М. Грушевський: *Історія України-Руси*. Т. 3. Львів 1905, s. 98—100.

⁷³ *Continuatio Florianensis*. In: MGH S, T. 9, s. 749.

⁷⁴ CDHung, T. 11, v. 1, s. 180.

⁷⁵ K. Jasiński: *Polityka małżeńska Władysława Łokietka*. W: *Genealogia. Rola związków rodzinnych i rodowych w życiu publicznym w Polsce średniowiecznej na tle porównawczym*. Red. A. Radziński, J. Wroniszewski. Toruń 1996, s. 19; K. Jasiński: *Rodowód Piastów małopolskich i kujawskich*. Poznań—Wrocław 2001, s. 137—139.

⁷⁶ J. Baszkiewicz: *Powstanie zjednoczonego państwa polskiego na przełomie XIII i XIV wieku*. Warszawa 1954, s. 208.

⁷⁷ *Rocznik krakowski...*, s. 852; *Annales*, lib. 7—8, s. 277; D. Dąbrowski: *Stosunki polityczne Lwa Daniłowicza z sąsiadami zachodnimi...*, s. 67.

Tymczasem, w miarę rozwoju sytuacji politycznej, Lew Daniłowicz zaczął skłaniać się ku sojuszowi z władcą czeskim Wacławem II, który był jego wnukiem stryjczym, jego zaś hołdownik — książę bytomski Kazimierz II, był z kolei zięciem księcia halickiego. Jednakże starania Wacława II, by porządkować sobie wszystkich książąt polskich, spotkały się ze sprzeciwem — przede wszystkim Przemysła II. Ten bowiem zjednoczył Wielkopolskę z Pomorzem, zawarł sojusz z Brandenburgią i z Władysławem Łokietkiem, a 26 czerwca 1295 roku w Gnieźnie, za zgodą papieża, został koronowany na króla Polski⁷⁸. Jednak jego triumf trwał krótko, już bowiem 2 lutego 1296 roku został zamordowany. Władca czeski rozpoczął zatem starania o zajęcie Wielkopolski, a w 1297 roku koronował się w Pradze na króla Czech, pokonawszy długoletni opór starego niemieckiego króla Rudolfa I. Na uroczystościach koronacyjnych było obecne również poselstwo z Księstwa Halicko-Wołyńskiego⁷⁹. W 1299 roku w Brnie odbyło się spotkanie Lwa Daniłowicza z Wacławem II, odnotowane przez czeskiego kronikarza Jindřicha z Hainburga⁸⁰. W związku z powyższym może okazać się trafna opinia D. Dąbrowskiego, że do ostatnich lat swojego życia Daniłowicz liczył na sojusz z Wacławem II. Zmiany w polityce halickiej nastąpiły najpewniej dopiero latem 1300 roku, kiedy do władzy doszedł szwagier Władysława Łokietka — król Jurij Lwowicz⁸¹.

Władysław Łokietek, po przejęciu władzy w części Wielkopolski i na Pomorzu w 1296 roku, utrzymywał dobre stosunki z książętami ruskimi. W tym kontekście należy rozpatrywać ślub Anastazji Lwówny z księciem dobrzyńskim Siemowitem, młodszym bratem Władysława Łokietka⁸², zawarty w latach 1296—1300, czyli jeszcze za życia Lwa Daniłowicza, co niewątpliwie umacniało sojusz suzerena Królestwa Rusi z książętami kujawskimi⁸³. Jak wiadomo, przypadku w ówczesnej polityce matrymonialnej władców być nie mogło, toteż ślub ten mógł być tylko potwierdzeniem sojuszu politycznego.

⁷⁸ *Rocznik kapituły poznańskiej*. W: MPHn, T. 6, Cz. 2, s. 52; A. Swieżawski: *Przemysł...*, s. 149—150.

⁷⁹ *Petra Žitavského kronika zbraslavská*. Ed. J. Emler. In: FRB, T. 4, s. 70.

⁸⁰ *Annales Heinrici Heimburgenci*. In: FRB, T. 3, s. 320—321.

⁸¹ D. Dąbrowski: *Stosunki polityczne Lwa Daniłowicza z sąsiadami zachodnimi...*, s. 56—57.

⁸² O. Balzer: *Genealogia Piastów...*, s. 601—606; B. Włodarski: *Stanowisko Rusi halicko-wołyńskiej wobec akcji zjednoczeniowej Władysława Łokietka i jego powiązanie z utratą Pomorza Gdańskiego*. Zap. Hist. 1962, T. 27, z. 3, s. 341; Tenże: *Polska i Ruś...*, s. 227; K. Jasiński: *Rola Siemowita księcia dobrzyńskiego w stosunkach polsko-krzyżackich w 1308/1309 r.* „Zapiski Kujawsko-Dobrzyńskie” 1978, Seria A: *Historia*, s. 167; Tenże: *Księżna dobrzyńska Anastazja i jej regencja*. W: *Ojczyzna bliższa i dalsza. Studia historyczne ofiarowane Feliksowi Kirykowi w sześćdziesiątą rocznicę urodzin*. Red. J. Chrobaczyński, A. Jureczko, M. Śliwa. Kraków 1993, s. 425—433; K. Jasiński: *Polityka małżeńska...*, s. 19; Tenże: *Rodowód Piastów małopolskich i kujawskich...*, s. 130—132.

⁸³ Nawet jeśli przyjąć hipotezę D. Dąbrowskiego, według której Anastazja była córką księcia wołyńskiego Mściława Daniłowicza.

W 1299 roku odbyło się z kolei spotkanie Lwa Daniłowicza z czeskim królem Wacławem II, które mogło zostać zainicjowane przez tego ostatniego. Wacław II, przygotowując się do koronacji na króla Polski, prawdopodobnie chciał rozwiązać wszystkie problemy ze wschodnim sąsiadem. Pertraktacje w Brnie, które, według B. Włodarskiego, odbyły się pomiędzy początkiem marca a połową maja 1299 roku⁸⁴, zdaniem D. Dąbrowskiego⁸⁵ najpewniej dotyczyły również kwestii kompromisu z Władysławem Łokietkiem. Wkrótce po tym spotkaniu, a mianowicie 23 sierpnia 1299 roku, w miejscowości Klęka w pobliżu Nowego Miasta nad rzeką Wartą Łokietek zobowiązał się złożyć hołd lenny Wacławowi II⁸⁶. Takie stosunkowo pobłażliwe potraktowanie Władysława Łokietka było właśnie skutkiem wspomnianego kompromisu. Interesujące jest natomiast to, że badacz działalności tego władcy Edmund Długopolski przypuszczał, iż na swoim wymuszonym uchodźstwie w 1299 roku książę polski wyjechał najpierw przez Mazowsze do Lwa Daniłowicza, a dopiero potem przez Węgry udał się do Rzymu⁸⁷. W listopadzie 1300 roku w Gnieźnie Wacław II został koronowany na króla Polski⁸⁸.

Zagadką pozostaje wyprawa wojska ruskiego latem 1300 roku na ziemię sandomierską, która zakończyła się zdobyciem Nowego Korczyna. Była ona realnym wsparciem udzielonym Władysławowi Łokietkowi, który, wróciwszy z uchodźstwa w Rzymie, kontynuował walkę o tron krakowski. Wyprawa odbyła się właśnie w czasie ofensywy Wacława II⁸⁹. Być może nastąpiło to z polecenia Lwa Daniłowicza, chociaż nie można też wykluczyć inicjatywy jego syna i dziedzica księcia chełmsko-bełskiego Jurija Lwowicza. Warto zwrócić uwagę, że pomoc księciu polskiemu została udzielona w momencie kulminacji walki Nogaja z władcą Złotej Ordy — Toktą, której wynik był niezwykle ważny dla Daniłowicza.

Podsumowując: Lew Daniłowicz był jednym z najbardziej aktywnych uczestników walki o tron krakowski w ostatniej ćwierci XIII wieku. Po nieudanej próbie przejęcia przez niego władzy po bezdzietnym szwagrze Bolesławie Wstydlwym w 1280 roku spór przeistoczył się w wojnę z nowym krakowskim księciem Leszkiem Czarnym, która trwała aż do śmierci tego ostatniego w 1288 roku. W tym czasie Lew Daniłowicz angażował się w walkę, popierając korzystnych dla siebie kandydatów do tronu. Wówczas także, w latach 1289—1290, ziemia lubelska została na krótko przyłączona do

⁸⁴ B. Włodarski: *Stanowisko Rusi halicko-wołyńskiej...*, s. 339.

⁸⁵ D. Dąbrowski: *Stosunki polityczne Lwa Daniłowicza z sąsiadami zachodnimi...*, s. 68.

⁸⁶ E. Długopolski: *Władysław Łokietek na tle swoich czasów*. Kraków 2009, s. 54.

⁸⁷ Tamże, s. 61.

⁸⁸ R. Antonin: *Zahraniční politika krále Václava II v letech 1283—1300*. Brno 2009, s. 226.

⁸⁹ *Rocznik Traski...*, s. 853; *Annales*, lib. 7—8, s. 14.

Księstwa Halicko-Wołyńskiego, co zaaprobował ówczesny książę krakowski Henryk IV Probus.

Leontiy Voitovych

**Lev Danilovych and the struggle for the throne of the Cracow
in the last quarter of 13th century**

Summary

This article is devoted to unexplored episodes of participation to the duke of Principality of Galicia-Volynia Lev Danilovych in the struggle for the throne of Cracow in the 1280—1300 years. After unsuccessful attempt to act as the successor of his childless brother-in-law Boleslav V in 1280, what become a result of the war against the duke of Cracow Leszek the Black to his death in 1288, Lev Danilovych continued to take part in this fight by supporting favorable for him applicants. Then in 1289—1290 the land of the Lublin was attached, what was accepted by Duke of the Cracow Henry IV Probus. Latin source and contemporary polish literature are widely used in the research.

Leontiy Voitovych

**Lew Danilowitsch (Leo I. von Galizien) und der Kampf um den Krakauer
Thron in dem letzten Viertel des 13. Jahrhunderts**

Zusammenfassung

Der Beitrag ist der Geschichte des von dem Fürsten von Halytsch-Wolhynien, Leo Danilowitsch in den Jahren 1280—1300 geführten Kampfes um den Krakauer Thron gewidmet. Fehlgeschlagene Versuche des Fürsten, 1280 die Macht nach seinem kinderlosen Schwager, Bolesław V. dem Schamhaften zu übernehmen, haben einen bewaffneten Konflikt mit dem Krakauer Fürsten, Leszek II. dem Schwarzen mit sich gebracht, der bis zum Tode des Letztgenannten im Jahre 1288 dauerte. Überdies schloss Danilowitsch an das Fürstentum Halytsch-Wolodymyr bewaffnet die Gegend um Lublin an, was auf Widerstand des damaligen Krakauer Fürsten, Heinrich IV. Probus stieß. Dem vorliegenden Beitrag liegen lateinische Quellen und gegenwärtige polnische Fachliteratur zugrunde.